

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium promotum, id eundem probamus libenter. (Az általalok a katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyesljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt., félévre 3 frt. 50 kr.,
negyedévre 1 frt. 25 kr. — Egyes szám ára 5 kr.

Előfizetési kiadók hivatalban és minden megyei postahivatalnál.

Felelős szerkesztő:

Németh Ödön.

Megjelenik hetenkint 2-szer: szerdán este és szombaton este.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejérvár, Kigyó-utca 9. szám.

Hirdetések helyenként 50 kr. Bélyegilleték külön 30 kr.

A cukor prémium.

A képviselőház gyorsított tempóban véghez most a cukor prémiumról szóló törvényjavaslattal. Az obstruáló ellenzék mióta a kompromissumot megkötötték azóta nagyon megcsappant érdeklődéssel folytatja a vitát, a mi bizonyosan nem válik valami nagy dicsőségére az obstrukciónak, mert annak erkölcsi értékét nagyon leszálítja azon körülmény, hogy most nem találunk bírálói valót a javaslaton s nem igyekeznek részleteiben legalább orvosolni a sérelmes szakaszt.

Pedig van rajta bírálói való s volna javítani való is elegendő. Kiténik ez különösen a néppárt szónokainak beszédeiből a kik egymásután tartanak nagyszabású beszédet a törvényjavaslat ellen. A néppárt nem vett részt az obstrukción s így nem vett részt a kompromissumban sem. Nyugodtan és lelkesen teljesíti törvényhozói kötelességét és e kötelesség teljesítés közben nem alkuszik, nem paktál senkivel. Nem keresi az olcsó dicsőséget, nem a hamar elszálló népszerűséget, hanem működésében mindig az ország érdekeire tekint.

Lám ez a néppárt, melyet annyit gunyoltak, s melyet minden alkalommal Ausztria zsoldosának szerettek látni a liberálisok, ez a néppárt az egyedüli igaz és táradhatatlan elenzék. A reakzionáriusnak

gunyolt, a feketesárgának hirdető néppárt halad az utján méltóságteljes komolysággal és megvédelmezi a liberális kormányparttal szemben a sajtószabadságot, s megvédelmezi ausztriával szemben Magyarország gazdasági érdekeit, a melyet a liberális párt már elígért. Ime ez a néppárt és a liberális párt között a különbség, ez a különbség a liberális hazugság és a néppárt nyílt őszintesége között!

Az az erkölcsi diadal, a mit a néppárt komoly föllépésével eddig elért, főler a liberális párt évtizedes eredményeivel. Mert a néppárt működésében megmozdul a részvevő szív, van benne emberszeretet s mindenek fölött becsületes őszinteség. Ezeket pedig a liberális párt mindég nélkülözte.

Ha végig tekintünk az első ülészek végén, abban az esetben be kell látnunk, hogy lelkiismeretesen csak egyedül a néppárt felelt meg törvényhozói kötelességének.

A néppártnak programja nem volt arra alapítva, hogy népszerű legyen. A kik megalkották olyan önértetes, becsületes politikuskok voltak, hogy inkább kevesebbet, mint többet ígértek, mert be akarták minden szavukat váltani. Rossz program ez a mai világban, a midőn minden irányban a politikai hazugságok és a politikai szédelgés dominál. Az ilyen program óriási kontraszt volt, a „mindent ígér, keveset ad“, politikai programokkal szem-

ben, a melynek célja egyedül és kizárólag az ámitás. És ez az őszinteség igen kapóra jött a liberális pártnak, hogy a rágalom fegyverével nekünk támadjanak. Mondták mindenfelé, irták a lapokban, hogy a néppárt reakzionárius és az országot Bécsnek akarják eladni; gyanúsították, hogy a szegény népek s a közszabadságnak természetes ellenségei.

A következmények azonban beigazolták, hogy ez nem igaz, mert a néppárt a liberalismusával kérkedő kormányparttal szemben a közszabadság legbuzgóbb harczosa volt; és midőn a kormány Ausztria érdekében a magyar gazdák érdekeit felakarta áldozni, akkor megint a néppárt volt az, mely a legenergikusabban támadt a cukor prémium ellen, annélkül, hogy obstruált volna, de annélkül is, hogy megalkudott volna. Mindég higgadt és megbízható harczosa volt a parlamenti csatákban a közérdeknek, és bizonytalán az lesz a jövőben is.

Azt hisszük különben, hogy az ország szeme némileg felnyitott s most már tisztán látja mindenki, hogy mennyire liberális a kormánypart és mennyire reakzionárius a néppárt.

A legközelebbi jövő még jobban befogja igazolni.

Eulália nővér imája.

— A Fejérmegyei Napló tárczája. —

Két apáca szorgoskodott a zárda egyik földszinti tágas helyiségében a fehérruhák rendezésével s hosszú hallgatás után Eulália nővér, a kis növendék apáca a fiatalág vakmerőségével eme nem igen zárdai kérdést intézte a komoly Mártiál nővérhez:

— Miért nem ment férjhez Dubois kisasszony, a mi jó rajztanítónőnk?

— Oh bizony nem igen volt ideje férjhez menésre gondolni, — felelé kis vártatva a csendes elajrengésből felzavart Mártiál nővér.

— Ha árán marad az ember 18-éves korában minden sejtőforrás nélkül, hozzá még két kis mostoha testvérral a nyakán, nem sok ideje jut a háználókkal foglalkozni. Két keze keresményből kellett mindhármuknak megélniök, pedig akkor még csak csirájában volt festőművészi talentuma: tömérdek lötás-futás minden eredmény nélkül, sértő elutasítások, kétségbejuttató elcsúszások s mindig hasonló fogadtatások után, azután az a mély bánat, melyet nem vallott b, érezni, hogy minden művészi jövője el van vesztve, hogy nem dolgozhat többé soha komolyan, nyugodtan és hogy sohasem lesz ideje eljűni a célhoz, a melyre felhálni ábrándozott.

— Lassankint azonban mégis csak boldogult; egy könyvkiadó egyik kiadványának illusztrálásával bizta meg; munkája tetszett. Nemsokára állandó alkalmazást nyert a cégénél; ismét szentelhetett egy kis időt tanul-

mányainak, tetszése szerint nevelhette mostohája lánykát; azután midőn a munka be lön fejezve, midőn a gyermekek két szép fiatal leány lett, jők és tanultak, viszont ök segítették nővérüket fiatal erejükkel s fiatal tehetségeikkel, ekkor azonban mind a kettőt egy hónap alatt elragadta a forrólás... Ime ez Dubois kisasszony egész története!

— Nem kívánczolt zárdába lépni? kérdé naivul a kis növendék, ki attól való félelmében keresett ott menedéket, hogy tizenhatsz éves korában egyesegyedül maradjon széles világon, mint a fészekből kiesett szegény kis madárka.

— Soha! — viszonza Mártiál nővér. — Neki megvan a maga akarata, megvannak a maga eszméi; nem lehetne rábírnai, hogy itéletet mondjon valami fölött, pedig minden téren otthonos. Oh, igen, zárdába! Dubois kisasszony független nő a legjavából!

Es Mártiál nővér önkénytelenül is mosolygott e bizarr jelző fölött, melyet a félénk teremtésre, Dubois kisasszonyra alkalmazott.

— Lelkiüdvéert mindamelllett nem kell aggódnod, — tette hozzá — szeretném ha én minden öregségem mellett érnék annyit, mint az ő kis körme... Most azonban, kicsikém, lemehet az a kápolnába s ájtatosságod végeztével tovább folytathatjuk dolgunkat.

Az örökfény lámpájának pislogó lángja egyedül égett nagy szomorúan a kápolnában, ebben a kora reggeli órában. Eulália nővér előkészítette a sekrestyét a misére, rokonszenves kíváncsisággal gondolván arra a rendkívüli egyénre, kinek akarata, eszméi és minden dolgról határozott nézetei voltak; nem, Eulália

nővér nem aggdótt Dubois kisasszony üdvéért, de nyugtalankodott boldogsága miatt s nagyon neheznek látszott előtte boldognak lenni, mikor anyai gond nyomja vállait. Miután minden rendben volt a sekrestyében, a kis növendék letérdelt s egyszerű és ártatlan szíve egész hevével imádkozott ennek a Dubois kisasszonynak boldogságáért, a ki oly ájtatos, oly jószívű és a kinek nincs többé a kit szeressen!

Mély sohaj szakította félbe e naiv imát; Eulália nővér meglepetten fordult hátra: senki sem volt a kápolnában és mégis, a mint hallgatózott, valamit különböztetett meg, a mi nagyon hasonlított valami nagyon gyöngye lélegzéshez. Ijedten kelt fel s a gyóntatószék közelében egy bölcöt vett észre, melyben kis csacsémó aludt. Hogyan juthattak be a zárdába e teherrel, a nélkül, hogy a soros nővér észrevette volna? Ez valóságos csoda volt! Valóságos csoda! Eulália nővérnek imája jutott eszébe.

Ezt Isten küldi, — gondolta magában — Dubois kisasszonynak fogjuk adni!

Szaladt elmondani a dolgot egész egyszerűen, a mint ő felfogta, Mártiál nővérnek, a ki mosolygott, fejét csóválta és nem felelt. Hosszas tapasztalatai világánál Mártiál nővér egészen más színben látta a dolgokat, mint a kis Eulália, de nem akarta megfagyasztani e gyermek naiv hitét s kedves bizalmát s mivel mindenek előtt valamit kellett tenni e kis elhagyott teremtés érdekében, beleegyezett, hogy mint Eulália kérte, felajánlják Dubois Lujza kisasszonynak, ki ma reggel éppen el fog jönni a zárdába rajzleczkét adni.

Mai lapunk 6 oldal.

— A néppárt harcza. A míg a többi pártokat a kompromisszum teljesen leszerelte, addig a néppárt nyugodtan halad előre, a minden következetesség s ezzel kapcsolatosan elvűség is fel van vetve.

A hétfői képviselői ülésen Major Ferencz dr. Szombathelyi képviselője mondott nagyhatalú beszédet, a melyet kivonatossan közlünk.

T. Ház! Azon kimerítő vita után, a mely a cukorprémium általános tárgyalása alkalmával ez oldalról kifejtetett, a tulajdon három hétig hallgatott. Ez a tény fényesen igazolja, mily kevés érdeklődéssel viseltetik a tulajdon a közgazdaság fontos kérdése iránt. Ennek dacára a t. miniszter ur most nekirent az ellenzéknek és oly kifejezéseket használ, a melyek megérdemelnék, hogy erős kifejezésekkel viszonoztassanak.

De mégis igyekezni fogok a miniszter ur hosszu és tévedésekben gazdag beszédére tárgyilagossan nyilatkozni. Az ellenzék ama jogos ellenvetéseit, hogy ezen törvényjavaslat minden kommentár nélkül és minden statisztika mellőzéseivel nyújtott be, a mai nap is igazolta. Ha a lefolyt tárgyalás nem volt elég alapos, annak ódiumát éppen csak a t. miniszter ur viselheti, mert azt egyáltalában senkitől sem lehet követelni, hogy ily speciális kérdésekben napokat töltsön, statisztikai adatok kutatásával, holott a miniszter ur rendelkezik szakosztályokkal, a kik a képviselőknél a hiteles adatokat szolgáltatukra bocsássák, hogy világosan tájékozhatók magukat, ha csaknem akarnak szavazógépek lenni.

Ezt kívánja a képviselőháznak és a tanácskozásnak hitele, tekintélye és minden képviselőnek azon joga, hogy tisztán akar látni minden olyan kérdésben, a hol a hazai polgárainak anyagi, vagy erkölcsi érdekeiről van szó. De különben is t. Ház, a mikép rá fogok mutatni beszédem folyamán, a t. pénzügyminiszter ur, dacára hosszas beszédének, sem a statisztikai adatokat nem tisztázza, sem a kérdést teljes világításban előttünk fel nem tárja, hanem meglehetősen azon dicsőséggel, hogy egyes szónokokkal polemizált, vádolt, jogtalanul támadott és fenyegetett. (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.)

A t. pénzügyminiszter ur hosszas fejtegeti a répatermelés fontosságát mezőgazdasági szempontból. Hogy fontos a répatermelés,

azt senki sem tagadja, azonban azt, hogy ezt az ágat más ágak rovására nem természetes módon fortoozzuk, az igenis helytelen. Azt állítja a t. pénzügyminiszter ur, hogy 184,000 magyar katasztrális hold van érdekelve tényleg a répatermelésnél, hanem minthogy az ő számítása szerint körülbelül 15–20 százalékát képezi az a terület, a melyet répával ültetnek el, annak a komplexumnak, a melyen répát termelnek, kihozza, hogy 1. 300,000 magyar hold van érdekelve. Engedje meg a t. pénzügyminiszter ur, hogy ez nem egészen felel meg a tényleges állapotnak, mert köztdomásu dolog, hogy a cukorgyárak nagy kiterjedésben bérelnék birtokokat és a répatermelést házilag művelik, tehát ezen földeket saját céljaikra használják fel, a mi nagyon kis mértékben érinti a közgazdaságot, de máskép is igazolható, hogy a gazdák nem szívesen mennek bele a répatermelésbe, mert annyi szekaturán vannak kitéve egy a szállításhoz, mint az átmészálásnál, hogy nem nagyon szívesen mennek ezen termelési ágra. Ez az oka, hogy a kik termelnek a régiék közül, sokan már felhagynak a termeléssel. (Zaj.)

T. Ház! Szabad legyen reá mutatnom arra is, hogy a cukorrépatermelés nagyon átalakítja a mi közgazdaságunkat és pedig hogy csak egyet említek, a cselédkérdést. Mindannyian tudjuk hogy a rendes közgazdaságnál u. n. konvencionális s éves cselédek szerepelnek tehát stabil cselédek, holott a cukorrépatermelésnél inkább a napszamosokra van fektetve a súly.

Ha nézzük ezen napszamosoknak jó része külföldről jön Magyarországra és kiszorítja a nemzetalakotó stabil cselédeket és hozzá még magával hozza a szocializmus terjedését, mindenesetre nagyfontossággal bír a répatermelés és a gazdasági ágak átalakítására. Ezt csak a cselédvizony megváltásának szempontjáról hoztam fel a cukorrépa termelésnél. (Helyeslés balfelől.)

Ezután statisztikai adatokkal bizonyítja állításának valóságát, a javaslat káros voltát.

Majd az elnökkel keveredik konfliktusba, a ki mindenáron szeretne volna a be nem hozott klotürt alkalmazni, hogy megmentse a pénzügyminisztert azoktól a hatalmas argumentumoktól, a melyekkel Major támada a törvényjavaslatot.

Ezekután beszédét a következőkép fejezte be:

Az igen t. pénzügyminiszter ur, ki az ságnak barátja, mégis mikor mi ez oldalról felszólalunk a jogosult és jogosulatlan tőke az üzorszótőkével szemben, akkor a t. pénzügyminiszter ur bennünk megvádol és azt mondja, hogy mi szocialistákus törekvésekkel foglalkozunk és osztályharcot kezdünk. Mikor mi ezt felhoztuk és magam is felhoztam, akkor ezt tettük azon az egész országban tapasztalható szomorú hitelviszonyok folytán, melyek a közgazdaságot, ipart, teljesen elnyomják és a melyek ma holnap, ha idejekorán ezen segítve nem lesz, koldusbotra fogják juttatni, egy a gazda-, mint az iparosoztályt. Mikor mi ezt teljes önértéssel felhoztuk, nem volt szándékunk semmi más, mint az igen t. pénzügyminiszter urat kérni és figyelmeztetni arra, hogy ne késsen soká ezen törvényjavaslattal, a mely hivatala lesz a hitelviszonyokat Magyarországon rendezni és megszabadítani egy a gazdaközöniséget, mint az iparosoztály az üzora kamatotól, a mely alól — sajnos — még a pénzintézetek nagy részét sem lehet kivonni, a mely pénzintézetek pedig még tovább is mennek, a mint tudnék rá példát mutatni, hogy belenyulnak egyes polgárok alkotmányos jogainak gyakorolhatóságában és abban is megátolják őket. (Igaz! Ugy van! balfelől.)

Midőn az igen t. pénzügyminiszter ur figyelmébe ajánlom a miket elmondottam, tettem köteleességből és tettem azon statisztikai adatok alapján, melyek kezeim között vannak és a melyeket hiteleseknek kell hogy tartanunk. És mikor nem megyek bele az igen t. pénzügyminiszter urnak beszédje végén mondott fenyegetéseknek tárgyalásába és azokat nem viszonozom, természetesen azt azért mert azon önértékes vita után, a melyet ezen oldal folytatott ezen ügyben, megtalálja a választ.

Beszédemet befejezve, részéről csak azt vagyok bátor kijelenteni, hogy mivel látom, hogy az igen t. pénzügyminiszter ur közgazdasági politikája nem felel meg azon irányzatnak, a melyet mi az országra, az ország polgáira, egyáltalában egy gazdasági, mint ipart, szempontból idővőnek és hasznosnak tartunk, az én részéről az igen t. pénzügyminiszter ur általa beterjesztett törvényjavaslat végrehajtását a t. pénzügyminiszter urra nem bízhatom. (Helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

A növendék apáca ösztöne sokkal helyesebb uton járt, mint Martiál nővér tapasztalása. Dubois kisasszony kimondhatatlan örömmel vitte haza a rózsás arcu babát. Azonnal vállalkozott rá, hogy anyja lesz ennek az árvának. Anya! anya! Űtközben százszor is elmondá magában ezt a szép szót, mely rózsás arcokat, gömbölyű apró karcoskákát, gödrös arcu mosolyokat varázsol lelkü szemei elé és úgy tetszett neki, hogy szegény szive vén leány léte is olvadozik e parányi gyermek kedves melegére, kit keblére szorítva tartott.

Uj élet nyílt meg számára, a végtelen öröme kezdete! Egész órákat maradt magán-kívül elragadtatásban a fehér bölcső előtt, majd ismét észbontó rémület fogta el, ha visszaemlékezett . . . Ha ezt is elragadná a halál tőle, ezt a kicsikét, a kit neki adtak, ki az övé volt, mint a hogy már elvette azt a másik kettőt, kiket annyira szeretett! A kis fiu mosolygott hófehér vankosai közt és ő feledé félelmét; játszadozott vele, mulatott apró ujjacskáinak ügyetlensége fölött, melyek egyre szétágtak mint őt rózsás sugár.

A városnegyedben, hol Dubois kisasszonyt méltán bálványozták, szeltében mondogatták, mily szerencsés ez a kis teremtes, hogy ily fogadott anyára talált.

— Ugyancsak anyagi türelemmel és jószággal kell megáldva lennie, hogy ily nagy gondot vesz vállaira! — mondá a házmesterné.

Ez mindenesetre gondot adott; a körülmények csakhamar megmutatták. Minthogy mitsem tudtak a gyermekről, megkeresztelték a zárda kápolnájában; s ellátartás alatt meghült s vörös himlőbe esett, állapota aggasztóvá lett. Az orvos, a kit nevelő anyja hivatott, néhány

nap előtt nem akart a betegség természetét iránt nyilatkozni, a mi rendkívül aggasztá Dubois kisasszonyt.

Szomorú elmélkedésekbe merülve ült így egy este a szegény kis Péter bölcsője előtt, kit erős láb gyötört.

— En hoztam szerencsétlenséget rá, a midőn felfogadtam — gondolta magában, — másik kettőre.

Es elkezdett sirni. Erős csengetés rázta fel ábrándozásából. Ment ajtót nyitni és egyik szomszédjával állott szemben, a kit jól ismert, de a kivel sohasem beszélt és a ki szintén soha egy szót sem szólott hozzá.

Azt mondják, egy tudós orvos, de a ki nem folytatja a gyakorlatot. A házzal szemben, hol Lujza lakott, egy kis palotát bírt, melyben tudományos munkákkal foglalkozott s ezek által nagy hírnévre tett szert. Gazdag betegek kérték segítségét, ő visszautasítá kérésüket. Eredeti ember!

Ilyennek is tartották az egész városrészen. Mielőtt magához tért volna Lujza ámulatából:

— Igen, kisasszony, én vagyok, — mondá — ne ütődjék meg rajta. Eppen most elhaladtomban hallottam, hogy egy beteg gyermek van itt, ki miatt aggodalomban vannak. . . . Tudni akartam. . . . Ha beteg gyermeke van az embernek és orvos van a közelben, valóban nem szép, egy másikért messzebb küldeni. Talán abban a hírben állok én, hogy megölöm betegemet, és, a ki nem is gyógyítok senkit?

— Jó, jó! lássuk azt a gyermeket, lásuk . . . — Es megvizsgálta a gyermeket s miután jól megvizsgálta: Kihuzzuk a bajból, — mondá, — a legmondosabb ápolás mellett,

természetesen; de mondom kegyednek, kihuzzuk a bajból.

Es csakugyan kihuzta a bajból nagy fáradsággal; három hónapra át naponta s napjában többször is fellátogatott az orvos Dubois kisasszony ötödik emeleti festézetű műtermébe.

Szerencsétlenségre a megszokás embere volt; ez a naponkénti látogatás oly mulhatlanul szükséges lett ránzve, hogy teljesen le volt verve aznap, midőn be kellett vallania, hogy látogatásai most már fölöslegesek.

Igaz ugyan, hogy a vörös himlőlől lábadozó betegeket szoros felügyelet alatt kell tartani; a doktornak éppen jókor jutott eszébe, hogy felhatalmazást adjon magának, miszerint egy ideig folytathassa még látogatását.

Most, hogy Lujza nem nyugtalankodott többé, szívesen elcsevegett ezzel a derék orvossal, a ki oly odaadással gyógyította Pétert; beszéltek irodalomról, művészetről, könyvekről, eszmékről. Dubois kisasszony háljaja diadalmaskodott féltékenysége fölött; végre a lábadozásnak is vége lön; jöttek a szép napok.

— Mit gondol, orvos ur, nem lenne-e jó, ha vidékre vinném Pétert légváltás szempontjából? — kérde Lujza egy szép májusi napon.

— Vidékre! — mondá az orvos. Azon a ponton volt, hogy naivul kérdezze: S mi lesz énbőlöm, ha kegyed távozik; — szerencséjére még idején belátta szavainak idegenszerűségét s tétovázva felelé:

— . . . De talán jó lenne . . . Majd meglátjuk, gondolkoznom kell fölötte.

Rögtön távozott, hogy gondolkozzék fölötte; mert tömérdék eszme és kérdés támadt egyszerre elméjében ez egyszerű kérdésre.

Közgyűlés a megyénél.

Báró *Fiáth* Pál főispán, elnök az ülést f. hó 2-án d. e. 10 ó. nyitotta meg hatásos beszédével, melyben örömmel tapasztalja, hogy a törvényhatósági bizottság tagjai olyan szép számban jelentek meg. A jelenlevők nagy száma tanuja annak az ügybuzgó lelkesedésnek, a melylyel a bizottsági tagok a közigazgatás iránt viselkednek.

A jelen rendkívüli közgyűlést az utadó-alap pénztár 1895., 1896. évi zárszámadásának felülvizsgálata céljából hívta egybe, de mivel már igen sok fontos ügy vár elintézésre, egyúttal azokat is felvetette tehát tárgysorozatba.

Végül megemlékezett sajnálatlalt az arató sztrájkról is s ezzel kapcsolatban felhívta a bizottsági tagok figyelmét a délután 3 órára összehívott gazdasági értekezletre.

A tárgysorozatot az *alispáni jelentés* nyitotta meg, mely a közigazgatás körében felmerült eseményekről referált. Megemlékezett az arató sztrájkról, melyet felette elszomorító és meglepő eseménynek jelzett.

Elszomorító jelenség azért, mivel célja, hogy a gazdaközönség existenciáját, mely hazánkban, mint kizárólag földmivelő államban fontos tényező, lehetetlenne tegye s ezzel szeretett hazánk végromlására törekedjék. Meglepő pedig azért, mivel jogosan képtelenségnek tarthatta mindenki, hogy megyénk hazaszeretettől lángoló, törvényt tisztelő, kötelesség és becsület tudó lakossága közt találkozzanak olyan egyének, a kik midezen ősi erényekről megfeledkezve, beálljanak sztrájkolóknak.

A lefolyt aratási mozgalmakból a tanulság az, hogy egyrészt a lazítók ellen, továbbá a sajtó azon része ellen, mely lazító isatokat terjeszt szigorú megelőző és megtorló intézkedések tétessenek, másrészt pedig kívánatos a gazdaközönség szervezkedése, hogy az érdekek kölcsönös kiegyenlítése lehetséges legyen, s a további bajoknak eleje vessék s a munkások méltányos érdekei megóvassanak.

Megemlékezett továbbá hazánk ezredéves fenállása emlékének megörökítése céljából felállítatni határozott árvaház ügyéről is, mely már most olyan stadiumban van, hogy a további intézkedések megtételének útjában nem áll semmi.

Miután pedig *József* főherczegnek köszönhető nagyrészben, hogy az árvaház felállítása

— Hát hóbotossá vagy örültél leszek? — kérdé önmagától; most már betegre van szükségem, mert nem lehetek el többé nélküle, miután nem akarom őket favozni engedni . . . Lám! Lám! . . . De nem . . . talán valami más ez . . . Látom a füle hegyét . . . Fogva vagy, fiókó!

Nem tudjuk, micsoda felfedezést tett az orvos ez este, de elmékedéseinek eredménye egy sűrűn írott négy lapra terjedő levél lett, melyet másnap kora reggel Dubois kisasszonynak küldött.

Nagyon határozott szavakban, bár kissé eredeti alakban tökéletesen hasonlított ez a házaasságkéréshez.

Az inas jelentette, hogy a nagyságos ur maga jó a válaszáért egy óra mulva, de a nagyságos ur türelme nem volt oly hosszú, hogy, bevárja ezt a határidőt s még mielőtt Lujza megdöbbenésében befejezhette volna épp oly különös mint megható levelének végig olvasását, kopogtatás nélkül lépett be az orvos a műterembe. — Volt is eszében a kopogtatás!

— Nos! . . . Nem? . . . nem hajlandó rá? nem hajlandó? . . . bizonyos voltam benne.

— De ön nem gondolta meg a dolgot, — mondá Lujza, a ki szeretett volna sirmi és nevetni, — nem gondolta meg, hogy én csunya, szegény és harmincz éves vagyok! . . .

— Harmincz éves, tudom és én negyvenöt.

— Ön el volt fogulva irántam, mikor ide jött; nem vette észre redős arcomat, szürkülő hajszálaimat . . .

— Elfogultam az ön előnyére! Oh igen, szépecském gondoltam magamban: Ime egy vén leány, ki a mamát akarja játszani. Most, hogy a porontya beteg, nagy zavarban lesz mint a

lehetővé vált, indítványozza, hogy feliratban hálás köszönetünknek kifejezés adassék s a felirat személyes átadásával a főispán és a megyei alispán bizassék meg.

Az alispáni jelentés kiterjeszkedett végül a megyeházban elhelyezett bürtönhelyiségekre is, honnan rövid idő lefolyása alatt már 4 ízben történt rabszökés, kéri tehát a törvényhatósági bizottságot, hogy intézzenek feliratot az igazságügyi miniszteriumhoz, hogy az igazságügyi palota felépítése által vessen véget ezen anomáliának.

Az alispáni jelentés tudomásul vétele után a tárgysorozat többi pontjai következtek, a melyeket részben tudomásul vett a bizottság, részben elfogadott. Érdekesebb pontok e következők:

A székesfejevári kir. pénzügyigazgatóság megkeresése folytán az adófelsőzlámlási bizottságba 1897. és 1898. évre rendes tagnak *Kenessey* Gyula biz. tag választott be.

A felállítandó honvédképző intézetekre nézve szintén az alispán indítványára, a vármegye közönsége a királynak feliratban fejezi ki hódolatteljes köszönetét.

Majd az állandó választmány véleményes előterjesztései következtek, melyek közül legérdekesebb az *alcuthi László gyermekotthon* támogatási kérelme.

Az állandó választmány 10 éven át 15 frt segélyösszeget ajánlott fel, de Huszár Ágost alispán, tekintettel arra, hogy mily nagy áldás ez az intézmény a vármegye szegénysorsu gyermekeire nézve, nem tartotta a segélyezés ezen módját a vármegye méltóságával összeegyeztethetőnek. hanem proponálta, hogy a megye a betegápolási alapból 4000 frttal egy ágyat alapítson.

Vasadi *Balogh* Lajos szerint Fejérvármegye közönsége nem áldozatot tesz, de kötelességét teljesíti akkor, a midőn ezen áldozatot elfogadja. És pedig nemcsak azért, mivel a felállítandó intézet létesülésén a megye jöttevéje *József* magy. kir. herczeg is nagy lelkesedéssel fáradozik, hanem szociális szempontokból is.

Az indítványt egyhangulag elfogadták. A gyűlés fél 12 órakor ért véget.

tyuk, melynek csak egy csibéje van; meg hagyja halni. Menjünk, hozzuk rendbe a dolgot. Elfogultam az ön előnyére! de kedves kisasszony, mindaddig, míg be nem bizonyította előttem, hogy számár vagyok, azt hittem, hogy minden huszonöt évesnél idősebb lány köszívü, ficzamadott eszü; hogy a festészetre adta magát, azt is erős adagu pretenzióknak és különcködésnek tartottam.

— Köszönöm szépen!

— Igen, különcködésnek, én! nemde neveltséges tőlem különcködéssel vádolni másokat; de tudja, az ember sohasem látja a gerendát a saját szemében . . . Utóvégre is látta, így voltam én kegyed irányában elfogulva! — fejezte be az orvos homlokát törölgetve, melyre sűrű verejték ilt beszéde hevében. — És most kisasszony, miután elég impertinens voltam elmondani mindazt a rosszat, a mit kegyedről gondoltam, a mi mindenetre bizarr eljárás jó hajlamainak megnyerésére — de én mindig ügyetlen maradok — mit határozott?

— De itt van Péter is — ellenveté Dubois kisasszony.

— Persze, hogy itt van Péter is! nem éppen olyan jól adoptálhatjuk-e kettesekén, mint a hogy adoptálta volt korábban kegyed egymaga. Attól tart, hogy én kegyetlen apa vagyok, vagy azt hiszi, hogy a lelenczházba adom?

Nem valóban, Lujza nem tarthatott semmi ilyesmitől.

— Nos! tehát? . . . tehát? . . .

Dubois kisasszony erre igent mondott és így hozott szerencsét Eulália nővér imája három lénynek!

Gazdasági értekezlet.

Folyó hó 2-án délután 3 órára br. *Fiáth* Pál főispán értekezletre hívta össze a megye birtokosait, a melyen a lefolyt aratási mozgalmak tanúságait, a jövőbeni előzetes védekezést stb. beszélték meg.

Az értekezleten jelen voltak: gr. *Eszterházy* László, gr. *Cziráky* Antal, gr. *Nádasdy* Tamás, *Kégl* György, *Vajda* Ödön zirczi apát, ifj. gr. *Zichy* Nándor, br. *Trautenberg* Frigyes, *Tallian* Vilmos, *Meszleny* Pál, *Lits* Gyula, *Meszleny* Benze, *Huszár* Ágost, br. *Manndorff* Géza, *Meszleny* Lajos, verebi *Végh* István, *Nagy* Gyula, *Fiáth* Imre, *Rosenfeld* Henrik, *Vértessy* Lajos, *Detrich* László, *Farkas* Gyula, dr. *Pick* Gyula, *Gulner* Pál, *Koller* Pál, *Orbán* Ottmár birtokosok, br. *Durneisz* Sándor, *Libics* Adolf, *Kéri* Vidor, *Layer* Nándor jószágigazgatók stb.

A főispán megnyitván az értekezletet, jegyzőül *Hübner* Károlyt, a gazdasági-egyesület titkáráját kérte fel. Majd az okról beszélt, a miért a jelen értekezletet összehívta. Kutatni kell a munkás-mozgalom okait, meg kell beszélni, vajjon mi módon lehet elejét venni annak, hogy ez ne ismétlődjék. Vizsgálni kell egy a társadalmi, mint a hatósági teendők figyelembevételével; felhívja tehát a szakembereket, hogy tegyék az ügyet beható tanulmány tárgyává és közöljék tapasztalataikat.

Koller Pál közigazgatási előadó beszédében leírja az aratási sztrájk keletkezését, lefolyását s egyúttal kifejti, hogy a jövőre nézve miképpen lehetne ellene védekezni. Szerinte az volna leghelyesebb, ha fölírának a földmivelésügyi miniszterhez, hogy határozassék meg a munkaszerződés megkötésének módja, vizsgálja felül azokat a mezőgazdasági bizottság, legyen az mindenütt egyforma s legyen a szerződés szentesítve is. Tiltsa el a törvényhozás az aratórések lefoglalását, a szerződések pedig tartassanak be pontosan mindenik fél által.

B. *Mandorff* Géza a nép elszegényedésében látja a bajok kuforrását. Ezen kellene segíteni. Nem helyesli, hogy a munkadíj bizonyos összegben állapittassék meg, mert, ha részért dolgoznak, kényszerítve vannak a lelkiismeretes munkára.

Libics Adolf, ki ismeri az igazi munkás sztrájkot és ismeri a munkás népet, nem nagyon pártolja őket, mert nem érdemlik meg. Itt nem annyira árintézkedésről, mint inkább megtorlásról lehet szó. Összerinte az arató népet meg nem mentik az adósgécsinálástól. A katonaság aratását is megpróbálta, de nem ajánlja. Indítványozza, hogy egy szűkebb körű bizottság készítsen memrandumot, mert nagyon széjjel ágaznak a vélemények.

Lits Gyula szintén ellene van a pénzbeli fizetésnek. Gondoskodjanak tartalékmunkásokról mindenütt s a végső esetben álljon készen a katonaság a munkára. Kárhóztatja különösen a ponyva irodalmat, mert az felette megméltelyezi a nép lelkét.

Grófi *Cziráky* Antal hatásos eszköznek véli a bajok orvoslása céljából, ha a hatóság az izgatásokat kitiltja a megye területéről. A szerződések megkötésének időpontjáról az év első napját ajánlja. Szerinte a nép között elleneszenves hangzásu *lójárás* szót küszöbölni kellene az új szerződésekben.

Az értekezlet folyamán még sokan szóltak a tárgyhoz és érdekes eszmecsere indult meg, melynek végeztével egy albizottságot választottak, mely *Libics* Adolf ajánlata szerint készítsen memorandumot és azt nyújtsa be a közigazg. bizottsághoz.

Az albizottság elnöke: gr. *Cziráky* Antal, a tagok pedig: *Huszár* Ágost alispán, *Libics* Adolf, *Kéri* Viktor, *Kégl* György, *Koller* Pál, *Végh* István, dr. *Pick* Gyula.

HIREK.

— Értekezlet a viczinális ügyében.

A székesfejérvári-bicskei helyiérdekű vonal érdekelteit gróf Csirák Antal elnöke alatt folyó hó 7-én értekezletet tartanak, melynek tárgya leendő *Vértes-Boglár* és *Bicske* községeknek a létevitendő új vasútvonal szembeni magatartásuk ügyében határozni.

— **Közegészségügyi vizsgálatok.** Miként múlt hónapi számunkban megírtuk, az egészségügyi bizottság július 31-én d. u. 3 órákor helyszíni szemlét tartott a *Thoman*-féle keményítő-gyárban *Reé* István h. rfőkapitány elnöke alatt. A vizsgálat eredményeként kimondották, hogy a gyárhelyiség utczára nyíló ablakai légmentesen bezárva leszegeltessenek és mivel az elszívhetetlen büzt nagyobb részét a buza csirázása fejleszti, a helyiség legalább két kéményvel s a kémények turbinákkal látassanak el, fokozottabb légáram előidézése végett. Ablakot nyitva tartani csak az udvar felé szabad. A szennyviz levezetésére szolgáló árok jónak találtatik, a mennyiben tartalmát a várkerületi c-atornába vezeti a víz színe alatt és így a fertőtlenítést maga a csatorna vize végzi. A vizsgálat kiterjeszkedett az udvaron levő hidasokra is, a melyek azt engedik következtetni, hogy a gyár tulajdonosa a megengedetnél több hízót tart házában. Kimondott tehát az is, hogy csak a háziszükségletnek megfelelő számban hízalhat disznót. Továbbá az udvarban két köbméter mélységű ürögödörnek szabályok szerinti elkészítésére köteleztették. Ugyanez nap délutánján megvizsgálta még a bizottság a *Schwab*-féle fürdőtelepet is, hol a közegészség ügyében szintén tettek intézkedést. Ugyanezkor döntöttek *Kaufman* F. Vilmos kérvényének ügyében is, a ki a vásártéren csontgyűjtő telepet akart felállítani. Ez ellen a környék lakói is óvást tettek; a bizottság az engedélyt nem adja ki.

— A evangélikus egyház. gyűlése.

A fejér-komáromi evangélikus egyházmegye folyó hó 3-án és 4-én tartotta városunkban rendes havi közgyűlését *Hering* Lajos esperes és báró *Solmosy* Ödön világi felügyelő elnöke alatt.

Baleset, öngyilkosság vagy bűntény? *Okler* János, a rózsászkerti *Preiszer*-féle szabadfürdő uszómesterét vasárnap holtan húzták ki az uszoda vízmedencéjéből. Különös szatirája a sorsnak, hogy éppen ő, a ki 20 éven keresztül a vízbevalóság elleni védekezésről, az uszodára tanította az embereket, a ki az enyhitett fürdő vizéből is már sok faldokló embert mentett ki, hogy halálát vízben és éppen abban a vízben lelje. Az uszoda tulajdonosának bementése szerint az uszómester már múlt hó 28-án elveszett, de a hűvös időjárás miatt a fürdőben nem volt reá szükség, tehát nem is keresték. Az nap este még látták *Wimmer* József öreg-utczai vendéglőjébe betérni, hol egy üveg sört ivott meg s aztán még józanon távozott. Innen fél 11 órákor *Nagy* József koresmájába ment be egy deczi pálinkára, honnan körülbelül két órai tartózkodás után ismerőseinek állítása szerint szintén józan állapotban távozott. Ekkor állítólag lakására ment, a mely a fürdőnek mindig lezárt bejárásától elég távol esik. — Másnap már nem találták honn, de nem is keresték egész héten keresztül. Vasárnap már feltűnt egyik ismerősének hosszas távolléte s kérdezte a tulajdonostól, hogy hol van az uszómester. Persze az nem tudott válaszolni, csak annyit mondott, hogy majd hétfőn jelentést fog tenni a rendőrségnél. A víz azonban még az nap délután felvetette az uszómester holttestét. A helyszínén azonnal megjelent *Polczner* Péter alkaptány, dr. *Bierbauer* Viktor

v. t. főorvos s megejtették az orvosrendőri vizsgálatot, mely után a holttestet a városi kórházba szállították, honnan másnap d. u. temették el. érdekesnek tartjuk felemlíteni, hogy a sár-utczai lakosok között az a gyanu van elterjedve, hogy *Okler* János bűnténynek áldozata. A tett elkövetésével az egyik fürdőszolgát gyanusítják, a kivel folytonosan rossz viszonyban állt. Megerősíti feltevésüket — szerintük — az a körülmény is, hogy a holt test egyik oldalán zúzódások voltak, feje be volt ütve és állítólag, az egyik szolgának az arcán is láthatók ütődések, a melyekről azt mondotta, hogy a kerítésnek ment neki s az okozta. Baleset szerintük ki van zárva, mivel nem lehetett annyira becsipve, hogy a vízbe esve, ki nem józanodott volna. Különben is igen jó uszó s nem tehető fel, hogy ki nem mentette volna magát, ha csak szélhűdés nem érte. Halálának okául öngyilkosságot azért nem gondolnak, mivel nem volt ok, a miért megválna az életől. — Érdekes, hogy *Okler* János fiatal korában kiváló zenei képességet árult el. Sokféle hangszerhez értett, de nem hatolt magasabbra a harmonika kultiválásánál. Az utóbbi években is a téli hónapokban, pénzszerszés céljából, kisebb mulatóhelyeken szokott harmonikázni.

— **Czirkusz.** Igen szépen jellemzi öv.

Enders-nének múlt héten városunkban érkezett műsorát, hogy jóllehet a plakátok tarkálnak a sok franciaia, olasz kínai névtől, a bérlet jegyek németül vannak kiállítva, a személyzet mégis magyarul beszél, azaz igyekszik beszélni. A megnyitói előadás, mely vasárnap tartatott nagy számu közönség előtt, szépen sikerült. Az azóta lefolyt előadások is élvezeteseknek mondhatók. A dicséret *Rieffensch* S. igazgatót illeti a ki fáradságot nem kímélve azon igyekszik, hogy a közönség kívánalmainak minden tekintetben eleget tegyen és kellemes szórakoztatást nyújtson, bár áldozatok árán is.

— **Szemle az uszodában.** A rózsászkerti uszoda vizét a rendőrség *Okler* János uszómester holttestének kifogása után lecsapoltatta és a fertőzött viznek tisztu, egészséges vízzel való felcserélését rendelte el. Ezen és ezzel kapcsolatosan más közegészségügyi ügyben is fog ma délután a fürdő telepen szemlét tartani.

— **Trummer kávé és a záróra.** Nemrég hozott az a komikus rendelet, melyben a helyiségekben történt verekedés miatt büntetésül a záróra letartására kötelezi. A napokban Trummer kérvényt adott be a tanácshoz, a melyben kéri, hogy mentse fel őt ezen szigoru büntetés alól és kérelmét azzal indokolja, hogy most a városunkban tartózkodó katonaság részéről nagy jövedelme lenne, ha nem kellene olyan korán bezárnia az üzletet. A tanács — miként értesülünk — nem utasította vissza a kérvényt, azonban az engedély csak addig tart, a meddig nálunk a katonaság beszállássalva marad.

— **A szállóhegyi középüzlőben levő kökereszt kijavítására alakoztak:** *Veisz* János 3 frt, öv. *Schmid* Károlyné 2 forint, *Szelke* Kristófné, *Námesy* Ferenczné, *Véber* Károlyné, dr. *Károlyfy* Nándor, *Erdős* József, dr. *Klaucz* György, dr. *Eisenbarth* Károly, id. *Rózsa* Ferencz, *Madaras* Lipót, *Kovács* Károly, *Vurczinger* József, *Schnler* Ferencz, *Huszár* Károly, *Paulusz* István 1-1 frtot. dr. *Saára* Gyuláné, N. N. urnó, *Lukácsy* Antalné, öv. *Akkermann* Mártonné, *Tujner* Józsefné, öv. *Noticz* Ferenczné, *Teimer* Ferenczné, dr. *Bierbauer* Viktor, *Früschl* József, *Früschl* János, *Szabó* András, *Csikós* Endre, *Závodnik* Sándor, *Mitykó* Pál, *Knittelhoff* Károly, *Mészáros* Ferencz, *Tungler* Ferencz, *Jungblut* Antal, *Teimer* Ferencz 50-50 kr. Apróságokból 1 frt 15 kr. — Összesen 29 frt 65 kr. — **Kiadás:** A kereszt festése 19 frt, 4 karró 60 kr, koszoru 2 frt 30 kr, lámpa 7 frt 30 kr, murváért 50 kr. Összesen 29 frt 70 kr.

— **Verekedő cselédek.** F. hó elsején *Füsth* János őrsvezető majdnem halálos kimeneteli verekedésnek vetett véget. *Ivánka* László, pátkai birtokos két cseléde: *Bágyai* József és *László* János között történt az összeütközés és pedig aránylag csekély okból. *László* János ugyanis a reá bízott jószágokat a szokottnál valamivel korábban hajította be a legelőről. *Baranyai* József durva szavakkal fogadta *László*-t, hogy miért csinált neki ilyen korán dolgot. A két legény már valószínűleg neheztelt egymásra, mert *László*nak szintén nem valami udvarias válaszára kitért *Baranyai*nak a düh, felkapta a vastag nyelű ostort és *László*-ra támadt. A sűrű csapások alatt *László* összeroskadt. Három súlyos csapást kapott a fejére; felgyógyulása nem valószínű. *Baranyai* Józsefet a csendőrök a községházhoz kísérték, hol *Oláh* Ferencz kisbíró hallgatta ki. *Baranyai* bűnét beismerte; az ügy a helybeli kir. törvényszék elé került.

— **Nyomozás.** A székesfejérvári királyi törvényszék, mint büntetőbírószék felkéri az összes hazai hatóságokat és bíróságokat, hogy *Veininger* Györgyöt, ki csokai születésű, 21 éves róm. kath., területükön nyomozzák a f. találás esetén kísértessék be a székesfejérvári kir. törvényszék fogházába.

— **Szölgá kerestetik a szerkesztőség részére.**

VEGYESEK.

[] **Az athéni templomok.** Valamikor a Palas Athéne ragyogó márványtemploma koronázta az Akropolist, és a régi görögök, hadvezérek államférfiak, tudósok, bölcsészek, meg a nép nagy tömege hosszú sorban vonultak fel oda városunk védő istenszónyához. A régi görögök vére nem származott át a mai Athén lakóira s a görög templomok ma már nincsenek azzal a válogatott és finom műrézkel építve, mint akkor. Nagyobháza a Konstantinápolyból importált stilyuban építék s a belső berendezés tekintetében is nagyon hasonlítanak egymáshoz. Aranyozással és festéssel tul vannak terhelve ép úgy, mint a keleti templomok legnagyobb része. ▲ legkiválóbb athéni templomok a Metropol-templom, az Irén templom meg a Panbagia Chrysospiliotisa az Aeolus-utczában. Az első a város közepén épült épen a trónörökös esküvője alkalmával egy francia építész azt az indítványt tette, hogy rombolják le és építsék fel újra épen azon a módon valamely másik helyen. Ezt a tervet azonban törvény meg babona akadályozta meg. Nem is találtak volna munkást, a ki a templom lerombolására szegődött volna, mert azt tartják, hogy a ki az ilyen munkában részt vesz korai halállal bünhődik. Igaz ugyan, hogy rabló nem félnek ettől a büntetéstől, mert Athénben templomlopások napirenden vannak. Az egyházi törvény meg egyenesen megtilja, hogy arra a helyre, melyen valamikor templom állott, valamit építsenek, avagy pedig, hogy szántófölddé alakítsák át. A királyi palotában két kápolna van: az egyik a protestáns, a király számára épült, a másik görög keleti, a királyi család egyéb tagjai számára.

[] **Ki a leggazdagabb ember a világon?** A lapok mostan, kivált a londoniak a jubileum alkalmából összegyűlt gazdag emberek láttára összeállításokat tettek közzé arról, hogy ki a világ leggazdagabb emberei. A minap arra jöttek reá, hogy éppen a leggazdagabbat kihagyták a listából és ez nem más, mint Li-Hung-Tschang, a kínai hírneves politikus. Nem is többszörös milliomos, hanem „milliárdos,” mert vagyonát több mint 1000 millió forintra becsülik. Csak ezután következnek a gazdag amerikaiak, élükön John Rockefeller, a petroleum király, 400 millió forintnyi vagyonnal.

[] **Tündérlak a tengerben.** Fin-de-siécle világunk még a mesét is valósággá tudja átalakítani. Amerikában odaát most egy kastélyt építettek, mely az »Ezerégyéj« fantáziájára vall. Kristály falakkal épült s óriási reflektorok segélyével az oceán mesés csodát látni köröskörül. Sehol se kék ég, sehol zöld mező, csak a tenger árja borítja ezt a tündérlakot a tengerben. Falain a tengeri növények kusznak fel s a bizarr külsejű nymphák, tengeri lilomok uszálnak köröskörül. Ez a sajátos paradicsom egy gazdag new-yorki kőszénkereskedőnek a tulajdona. Arra a

gondolatra jutott, hogy a víz mélyében gyönyörű kis lakot épített. A vizet kiszivattyúzták s mikor a munkások elkészültek az építéssel, a hullám árja ismét összecsapott a villa felett. Cementen épült az egész és vastag veglemezekből állanak a falai, szintűg üveg alagut vezet egészen a partig, a honnan a villába lehet jutni. A tulajdonosa meg van vele elégedve. Hívvősebb nyári lakot aligha talált volna.

Egy nemzet alkonya. Megirtuk a minap, mily rohamosan szaporodik Oroszország lakossága, meg hogy Németország lakóinak száma huszonöt esztendő alatt 27%-al emelkedett. Ezzel a két virágzó állammal, sőt egész Európa többi államaival éles ellentétben áll Franciaország. A »Grande nation« 1871-ben 36 millió lelket számlált s ma alig üti meg a 39 milliót. A szaporodás tehát 8% és nem is a francia nemzet szaporodott ennyivel, hanem a sűrű bevándorlások emelték az ország lakosságának számát. Volt már esztendő, a melyben a halálozások száma felülmúlta a születések számát. Gazdasági szempontból ennek a néptelenedésnek nagyon sok jó oldala van. Más szempontból azonban igen sok francia író is belátja, hogy a lakosság számának ez a stagnálása igen veszedelmes s könnyen maga után vonhatja a »kultura élen haladó nemzet«-nek a tökéletes elpusztulását.

Milliomosok hóhortja. Az észak-amerikai milliomosok tagjai (tag csak az lehet, a kinek vagyona 10,000,000 dollárra rug), most legujabban azt a sportot űzik, hogy mint mozdonyvezetők szerepeljenek. Természetesen saját vonatokon, sőt saját vasutakon. A yacht-sport már divatját multá. Manapság már a közönséges milliomosnak is lehet yachtja, de vasutvonala nem. Astor Jakob minden héten egyszer vezet külön express-vonatot az Illinois állam központi vasútján, mely családjának tulajdona. George Fould pedig egyáltalán csak olyan vonaton utazik, melynek mozdonyát ő vezeti. Mondják ezt csak azért teszik, hogy külön lehetet biztosítsanak maguknak, mert Amerikában a vasutakon csak egy osztály van. Nem volna akkor okosabb mindjárt a feljáró lépcsőkön űve utaztatni.

Mikor fedezték fel az oxigént? A legtöbb vegytani könyvben azt találjuk, hogy az oxigént Priestley angol és Scheele svéd tudós egymástól függetlenül 1774-ben fedezték fel. Sőt mi több egyesek csak 1775-re teszik az oxigén felfedezését. Most G. W. A. Kahlbaum a »Pharmaceutische Centralhalle« hasábjain kimutatja, Scheele levelei, továbbá Priestleynek egy tudományos munkája alapján, hogy a nevezett két tudós ugyan függetlenül egymástól már 1771-ben fedezték fel az oxigént s megismerkedtek annak tulajdonságairól, mint például arról, hogy az élet és égés fentartására elengedhetetlen. Scheele gyakorlatotabb vegyész volt mint Priestley s így az oxigénnek több előállítási módját ismerte mint emez; prioritás azonban nem illeti meg ennél a felfedezésnél. Néhányan még Lavoiertnek is tulajdonítják az oxigén felismerését, azonban nyilvánvaló dolog, hogy ő Priestley-től személyesen értesült a korszakalkotó kísérletről. Az sem ismeretes dolog, hogy Scheele az oxigént első ízben »er vi-triolicusnak« nevezte s később »tüzlég«-nek. Priestley az általa felfedezett gázt egyszerűen »dephlodistált levegő«-nek keresztelte el.

Oroszország platinatermelése. Az orosz pénzügyminiszterium hivatalos adatai szerint Oroszország a világ legnagyobb platinatermelő állama. Egyedül ebből a ritka fémből negyvenszer annyit termel, mint a többi országok együttvéve. Az 1880-dik évben 2946 kilot termeltek, 1894-ben már 5388 kilogramot. Ezután a termés valamivel csökkent s 4413 klg.-ot tett ki. A platína leginkább az Ural-hegység déli részén levő bányákból kerül ki s leginkább külföldön, főleg Németországban dolgozzák fel. Az ára még mindig igen magas és a nyersfém egy kilogrammja 560 frtba kerül jelenleg. A bányák platinán kívül még egy másik rokon és még ritkább fémet, az iridiomot szolgáltatják, de nagyon csekély mennyiségben, mert az átlagos iridium-termelés a legutóbbi években 4 1/10 kilogrammot tett ki.

Fészekrakó halak. Érdekes dolgot beszél el a Hudson-öböl állatvilágának életéből Róbert Bell a »The Geographical Journal« legutolsó számában. Egy halat említett meg, melyet az indiánok »Awadosi«, azaz kőhordónak neveznek. Ennek a halnak a tudományos nevét Bell nem ismeri; szokása hogy egészen 450 grammnyi kővet is, száájában a folyók torkolatához visz s aztán lerakja. Ezt addig ismétli, míg valóságos kőfészket hordott

össze magának. Ebbe rakja aztán a tojásait. Egész várat képeznek olykor ezek a halfészkek az apály idején nem egyszer látszanak ki a vízből. Különösen nyáron, a mikor a víz alacsony, láthatók könnyű szerrel az Awadosi várai, melyeket ez a hal leginkább tavasszal épít. Oly helyet keresnek ki természetesen, hol az áramlat igen gyenge.

Közgazdaság.

Gazdasági rendszerváltozás.

(K. Ö.) Az agráriusoknak éveken át folytatott küzdelmei nem tudtak oly hatást gyakorolni az európai államok gazdasági politikájának irányítására, mint a mekkora hatást a Dingley-bill életbeléptetése gyakorolni képes. Ez a szabadkereskedelmi rendszernek, melynek kedvéért mi is megnyituk ut határainkat a nyers termelésnek és ipari cikkeknek mindenfelé, immár nem leplezhető csődje. A plutokrácia a szabadkereskedelem világbolondító tanaival félrevezetett nemcsak minket, hanem a civilizált világ összes államait, hogy a nagytőkét busás nyereségben reszesítse. Hasztalan volt az agráriusok figyelmeztetése, Európa kormányai annyira beleélték magokat a merkantil liberális irány támogatásába, hogy az agráriusok panaszaí süket fülekre találtak.

A helyzet a Dingley-bill életbeléptetése óta lényegesen megváltozott. Amerika bevallott célja Európa terményeit piacraíról kizsiritani. Nem ízen vámháborút Európa termelő államainak, hanem oly vámtarifákat léptet életbe, melyekkel ugyanazt a célt éri el. A Dingley-bill prohibitív vámjai lehetővé teszik az Amerikába való bevitelt. S ezzel kezdetét veszi egy oly gazdasági háború, melynek hatásai és eredményei kiszámíthatatlanok, mely azonban kiindulási pontját fogja képezni az agráriusok által folyton hangoztatott elvnek, mely szerint Európát biztosítani kell az európai termelésnek. Ezt azonban csak a védvamos politika inaugurálásával lehet elérni, melynek követelesére az európai államokat rászoritja a Dingley-bill.

Nem lehet mondani, hogy az Európai államokban nem lenne meg a hajlandóság a védvamos politikára, mely hajlandóság a gubonaárak hanyatlása következtében beállott gazdasági válság mind élelnekben nyilvánul. Franciaországról már is el lehet mondani, hogy védvamos állam, Anglia csak gyarmataival szemben akarja a szabad kereskedelem rendszerét fentartani, a kontinentális államok nyers termelésével szemben azonban védvamos, Németországban kézzel-lábbal dolgoznak a védvamos politika mellett, Ausztriában és Magyarországon az agrárius körök folyton hangoztatják a vámtarifák revízióját és a kereskedelmi szerződéseknek a mezőgazdaság érdekében történő megváltoztatását. Mindazonáltal Franciaország kivételével a Kontinens egyetlenegy állama sem tudott a kapitalizmus fojtogató karjaiból oly arányban szabadulni, hogy nyílt bátorsággal védvamosnak merné magát vallani. Nem lehetünk kétségben az iránt, hogy az 1903-ben lejáró kereskedelmi szerződések megújításakor a mezőgazdaság érdekében lényeges változások fognak történni, mindazonáltal addig még hosszú idő van, melyet felhasználhatlanul kapcsolatosan a Dingley-bill életbeléptetése folytán beálló változásokkal nem hagyhatunk.

Az Amerikában életbeléptetett új vámtarifáknak ugyanis nem lehet egyéb következményük, mint hogy az Amerikával szerződéses államok, első sorban azok, melyek Amerikának a legtöbb kedvezményt záradékát biztosítják, felmondják Amerikának a kereskedelmi szerződések. Ez logikai folyománya a Dingley-billnek. Nem képzelhetünk ugyanis oly bárgyu kormányt, mely tűrné, hogy Amerika ezekiel kedvezményes vám mellett áraszják el a bel-földi piacokat, míg Amerika majdnem lehetlenné teszi az európai cikkek vitelét. Ha aztán Európa elzárkózik az amerikai nyerstermelés elől, akkor majd meglátjuk, hogy megéri az amerikai mezőgazdaság azt a 100 milliót, mit

a Dingley-bill tarifái az állam-kincstárnak jövedelmeznek. Ez különben tisztára Amerika dolga.

A mi minket illet, az az a körülmény, hogy az európai államok hasonló represszáliákkal lesznek kénytelenek felelni, hogy piacraíról kizsiritásák az amerikai búzát, húst, zsírt, petrolenomot. Ez a védekezés Amerika ellen szükségképen maga után vonja az európai államok gazdasági viszonyaiban bekövetkező fontos változásokat, melyeket nekünk is arra kell felhasználnunk, hogy a mezőgazdaságnak a kereskedelmi szerződésekben oly előkelő helyet biztosítsunk, melyet fontosságánál fogva megérdemel. Nekünk tehát nemcsak az áll érdekünkben, hogy a tengerentuli versenytől megszabaduljunk, hanem az is, hogy meg szabadulva a keleti államok importjától újra visszafoglalhassuk a nyugati piacokat.

A nagytöke mindent el fog követni, hogy a védvamos rendszert lehetőtlenné tegye. Nem is annyira az amerikai védvamosoktól, mint inkább az európai államokban foganatosítandó intézkedésektől tart, melyek természetöknél fogva nem lehetnek más természetűek, mint a szabad kereskedelmi rendszer korlátozása és a védvamos politika kezdeményezése. A nagytökre nézve lehet ez kellemetlen, a nemzeti politika azonban nem sokat törődik avval, mi üdvös a nemzetközi kapitálisnak, hanem mi szolgálja a termelő osztályok érdekei pedig sürgetőleg követelik a védvamosokat.

* Sertésvész ütött ki Tácshoz tartozó Világos majorban.

Az osztrák államvasutak állomása Marienbad mellett.

A gyógyidény május 1-én kezdődött.

Herczog

METTERNICH-féle ACZÉLFÜRDŐ.

Königswart.

Ez idő szerint házi kezelésben.

A furdó egy 1000 méternél magasabb tálevelű fákkal benőtt hegyesség, déli lejtőjén 723 méternyi magasságban fekszik Ujjonnan berendezett furdóház és nagy olvasószalonnal, 26 fürde, tőzefurdóknak, fenyőtű és aczél furdóval, hidegviz, gyógymód, tej és savakura.

Viktor forrás vasas savanyuviz, 0.08 vasbicarbonat és 1.163 szénavsavtartalommal 1000 rész vízben.

Richardis forrás, teljesen vasmentes savanyuviz 33 rész illó savval és csak 1.08 kötött alkatesekkel. Mindkettő nagy keresletnek örvend és friss töltésben kapható a vizeskereskedésekben. E két forrás a többek között Frankfurtban, Teplicében, Prágában, Londonban kitüntetett.

Hatásosnak bizonyult minden vérszegénység rosz, nedves, általános testi gyengeség, kimerülés és idegészen alapuló betegségeknel, hurutöknél, mint üdülés súlyos betegségek után és mint utókura Karlbad avagy Marienbad használatá után. — Naponta zene. Kirándulások, hangversenyek és mindennemű szórakozások. — 6 villa, 2 szálloda a furdók közvetlen közelében több vendéglők és kávéházak, omnibus közlekedés a vasuthoz és vissza. — További felvilágosításokat ad a herczog Metternich-féle forrás kezeléség Königswart.

Hirdetések

felvétetnek kiadóhivatalunkban jutányos áron.

Arlejtési hirdetmény.

Székesfejérvár szab. kir. városa a tulajdonát képező templomháti és határi bányákban a köfajtást vállalatba bocsátani óhajtván, a tek. városi tanácsnak f. évi július hó 23-án 11875. sz. a. kelt határozata folytán ezennel felhívataknak mindazok, a kik az említett bányákban a köfajtásra vállalkozni akarnak, hogy a folyó hó 8-án délelőtt 10 órakor a közgyűlési teremben tartandó árlejtésen ajánlataikat a megkívtant 100 frt bánatpénzzel együtt írásban vagy szóval bejelentésk.

Az árlejtési feltételek valamint a köfajtési egységárak a városi mérnöki hivatalban tekinthetők be.

Székesfejérvár, 1897. augusztus hó 3-án.

Winkler Vilmos,
v. főmérnök.

Apró hirdetések.

E rovatban kösölt egy-egy hirdetésnek, ha lakosim nincs kötéve 4 soros terjedelemben egyszeri költségre 30 kr. Minden további sor 4 kr. Ha az apró hirdetés 6-szor vagy ennél többször adatik fel, megjelölésenként 20 krért vétezik föl.

Értesítésekét díjtanul ad a kiadóhivatal bárkinék, vidéki levelekre, ha 5 kros válassz-bélyeg mellékeltezik válaszol.

EGY HELYBELI

keztüis- és sérvkötő-tizletben egy tisztességos fiu tanulól fólvétetik. Czim a kiadóhivatalban.

LAKATOS MÜHELYBE

egy tanuló felvétetik. Czim megtudható a kiadóhivatalban.

JÓ MELLEKKERESETRE

tehet szert fiatal ember, a ki gyorsírászati jegyzetek rendes írással való lemásolására vállalkozik. Ajánlatokat elfogad a szerkesztőség.

HAVI RÉSZLETFIZETÉSRE kaphatók!

Legujabb divatu tavaszi-gallérok és kabátok.

Kész férfi- és gyermekruhák

minden nagyságban. Kanavász, vászon és minden e szakmába vágó czikkek, valamint

ingek, gallérok és lábravalók, nap- és esernyők dus választékban.

— Nagy raktár asztal- és futó-szőnyegekben. —

LÖWY ADOLF + + + + +

+ + + + + SZ.-FEHÉRVÁR.
(Felmayer mellett.)

Temetkezési vállalat az Órangyalhoz.

Kővári Ede

Székesfejérvár, sas-utca 2. (fekete sas szálloda mellett.)

Fióközlet: buzapiacz 2.

Ajánlja a kor igényeinek teljesen megfelelő temetkezési vállalatát hol ércés fakoporsók minden nagyságban és színben oly dus választékban kaphatók, hogy e tekintetben is a legnagyobb városok hasonnevű vállalataival versenyezni képes. Művésziileg kiállított díszkoporsók, (Sarkofagok) valamint kettős üvegtezejű, légmentes koporsók (a holttest bárhova szállítására) nagy választékban vannak, ugyszintén halottas szobák, feljártok s ajtók behuzatalára megkívtantó gyászposztó, díszes ravatal s tartozékaival rendelkezik, hogy e tekintetben a fővárosi ilyenmű vállalatokhoz fordulni felesleges. Szóval temetkezési vállalata ugy van berendezve, hogy a legkényesebb igényeket kielégíteni képes, mit eléggé bizonyít a más városokban s megyeszerte több ízben a legelőkelőbb családoknál előfordult gyászposztók alkalmával közmegelegedéssel teljesített szolgálatai. Főelvei mérsékelt árak mellett pontos kiszolgálás, kizárva a hivataltan talakodás. Végül ajánl szemfüdeleket, halotti öltönyöket, virágokat, fátýolókat és sirkoszorukát, melyek üzletében nagy választékban, olcsó áron kaphatók Bárminemű nemesi czimerek elkészítésére vállalkozom.

A nagyérdemű közönség eddigi pártfogását továbbra is kérem.

A balatontavi gőzhajózási részvény-társaság MENETRENDJE.

Érvényes 1897. évi július 1-től augusztus 31-ig.

Az állomások nevei mellett balról álló időadatok lefelé, a jobbról állók pedig alulról felfelé olvasandók. — Az éjjeli idő este 6⁰⁰ órától reggeli 5⁰⁰ perczig, a perczeket jelszámjegyek aláhuzásával van kitüntet-e.

Siófok—Balatonfüred—Almádi—Kenesse és vissza									
naponkint		Állomások		naponkint		naponkint		naponkint	
		Középeurópai idő							
615	650	430	220	ind Budapest k. p. u. érk	1040	450	1090	1145	
640	730	450	235	" Budapest d. v. "	1014	432	930	1125	
548	747	1022	506	" Kanizsa d. v. "	754	124	1027	840	1210
			532	érk Siófok d. v. "	754	1027	1226	792	840
810	1050	815	615	ind Siófok gőzhajó érk	715	1010		640	
910	1205	925	715	" B.-Füred " "	615	915		540	
	1245		820	" Alsó-Eörs " "	x610			x445	
	105	*1025	825	" Almádi " "	*425			415	
		csak kedd és szerda							
	*135	*1100		érk Kenesse " "	*410			*345	

Boglár—Révfülp—Badaacsony és vissza									
naponkint		Állomások		naponkint		naponkint		naponkint	
		Középeurópai idő							
615	650		220	ind Budapest k. p. u. érk	1040	450		855	1000
640	730		235	" Budapest d. v. "	1014	432		812	940
548	747	1022	506	" Kanizsa d. v. "	711	1145	124	851	940
707	1119	1027	625	érk Boglár d. v. "	711	1120	1030	1120	851
785	1160	415	725	ind Boglár gőzhajó érk	650	1010		815	555
806	érl. 1220 ind. 1250	415	755	" Révfülp gőzhajó "	600				585
		csak szerda és vasárnap							
905	150		855	érk Badaacsony gőzh. ind	590	010		215	

Kenesse—Almádi—Siófok—Balatonfüred—Balatonföldvár—Boglár—Révfülp—Badaacsony—Keszthely és vissza									
minden szerdán		Állomások		minden szerdán		minden szerdán		minden szerdán	
		Középeurópai idő							
410	445		220	ind Kenesse gőzh. érk		1100		135	
530	635		235	" Almádi " "		1025		105	
1200	105		250	" Siófok " "		920		1240	1240
690	105		265	" B.-Füred " "		825		1140	1140
	x785	x205		" B.-Földvár " "		740		x1040	x1040
	910	840		" Boglár " "		615		910	910
	940	410		" Révfülp " "		540		840	840
	1040	515		" Badaacsony " "		445		745	745
	1230	700		érk Keszthely " "		300		600	600

Jelmagyarázat :

x Feltételes ladik állomás kedvező időben.
* Csak július hó 1-től

Áru- és teherszállítás minden irányban az egész tavon.

Kirándulók és nagyobb társaságok számára előleges bejelentés után külön hajók állnak rendelkezésre. Menetrenddel és egyéb felvilágosítással szivesen szolgál a budapesti igazgatóság (V. kerület Arany János-utca 7. sz.án) vagy a hajóskapitányok. Nyomatott Számmér Imrénél, Székesfejérvárott.